

el que compta és el que n'ha pensat la crítica seriosa, ja des d'abans de la seva mort. En el capítol destinat a estudiar la poètica d'En Ferrà hom utilitza només els seus pròlegs, sense acudir als articles i conferències, amb el pretext, incompreensible en un crític conscient, de la dificultat de consultar-los.

Hauria estat bo que Gayà ens fornís una bibliografia de les obres poètiques de Miquel Ferrà posteriors a *A mig camí* (Barcelona 1926), publicades «en reculls antològics o en fulls d'escassa circulació» (pàg. 30).

Preferiríem que Gayà en una altra ocasió suprimís les allusions més o menys dissimulades als poetes innovadors que fan «simples cabrioles a l'aire, vols d'exploració pels aires enrarits o dels paisatges erms d'on hom no pot tornar sinó amb les mans buides» (pàg. 60). Per altra banda, creiem que ni Baudelaire ni Moréas no se sentirien gaire feliços si sabien que hom els anomena *parnassians* (pàg. 63). En dues ocasions també (pàgs. 50 n. i 59) hom anomena hendecasil·labs els decasil·labs italians.

El llibre és editat amb pulcritud, però encara hi hem pogut observar algunes errades: *sotmés* (pàg. 8), *donéssin* (ibíd.), *capdals* (pàg. 9), *oscuritat* (pàg. 47), etc. Hom ha canviat lleugerament el títol original de dues de les obres citades: en la *Corona poètica* a la Verge de Lluc (citada a la pàg. 49 n.), és escrit «*Mare de Déu de Lluc*» en comptes de «*Mare-de-Déu de Lluch*»; en parlar del llibre de Tous i Maroto, *Flors d'ametller* (pàg. 56 n.), hom cita «*Flors d'ametller*», tot i que a la pàg. 55 apareix dues vegades *ametllerar*. Alguns dels versos citats de Ferrà són alterats, segurament per inadvertència; per exemple: «*dels cingles gegantins*», en comptes de «*de cingles gegantins*»;¹ «*I cada atzar del joc se l'enduu tota*», en comptes de «*I cada atzar del joc se la'n du tota*»;² a la pàg. 49 hom cita «*entrar dins l'ànima | tota la pau de Lluc*», com si fossin dos versos complets, bé que a l'original, «*entrar dins l'ànima*» és «*sentir-me entrar dins l'ànima*»;³ a la pàg. 50, línia 4, hom cita el vers «*en l'ona dels beneïts records*», que, segons el text de Ferrà, hauria d'ésser «... en l'ona | dels beneïts records».⁴

Josep MASSOT i MUNTANER

JOAN AMADES: *Folklore de Catalunya*. Vol. I: *Rondallística (Rondalles - Tradicions - Llegendes)*. — Vol. II: *Cançoner (Cançons - Refranys - Endevinalles)*. Barcelona, Editorial Selecta, [1950-1951]. 1602 + 1398 pàgs. («Biblioteca Perenne», XIII, XV.)

Joan Amades, traspasat recentment a Barcelona, l'any 1959, desenrotllà durant tota la seva vida una gran activitat en la recollida de materials folklòrics, que publicà en nombrosos llibres i articles, dels quals ens manca encara una bibliografia completa.¹ No podem escatimar elogis a l'obra d'Amades en

1. Pàg. 49. Cf. *Corona poètica... a la Mare-de-Déu de Lluch* (Mallorca 1934), 51.

2. Pàg. 60. Cf. MIQUEL FERRÀ, *A mig camí* (Barcelona 1926), 105.

3. Cf. *Corona poètica*, 52.

4. Cf. *ibid.*

1. Entre les obres més conegudes podem citar: *Les cent millors cançons de Nadal* (Barcelona 1949); *Les cent millors cançons populars* (Barcelona 1948); *Els cent millors romanços catalans* (Barcelona 1955); *Els Goigs* (Barcelona 1947), 2 vols.;

pro de la difusió del nostre folklore. Gràcies a ell, les nostres rondalles, les nostres llegendes, les nostres cançons, els nostres refranys, les nostres endevinalles i tots els costums del nostre poble han estat coneguts i apreciats a casa nostra i a l'estranger, i s'ha produït un moviment de simpatia envers tots els nostres valors tradicionals; però, dissortadament, no podem dir el mateix respecte a la vàlua científica de l'obra d'Amades.

Bé que generalment hom cregui en l'absoluta honradesa i en la profunda documentació d'Amades,² basta una mirada superficial pels seus llibres per a adonar-se dels seus defectes i de les seves falles en tots els aspectes. Ja no és solament una manca de pla seriós i una contínua repetició de llibre a llibre i d'article a article dels mateixos materials, ans també una sèrie inexhaurible d'errors i d'inexactituds. No ens és possible ací de fer una relació, ni molt incompleta, de punts equivocats, puix que ens ompliria moltes de pàgines. Remetem els lectors al nostre treball *Aportació a l'estudi del Romancer balear*, publicat en aquest mateix volum — on ens hem de referir diverses vegades, bé que de passada, a notables errors d'Amades —, i a la introducció al nostre *Cancionero musical de Mallorca*, en preparació encara; hom pot consultar també el llibret d'Albert Manent *Sota el signe de la Mussara*, de pròxima aparició a la *FBF*.

Darrerament, l'Editorial Selecta ha decidit de reunir en tres volums manejables de la seva *BP* un *corpus* de *Folklore de Catalunya* que contingui pràcticament tot el que Amades aconseguí de recollir. En vida de l'autor aparegueren només els dos primers volums, dedicats a *Rondallística* i a *Cançoner*; sabem que es troba en preparació el tercer, dedicat a *Costums*. L'obra és feta en pla de divulgació, i és de lloar l'intent que representa de fer conèixer i estimar la nostra cultura popular. En l'aspecte científic, però, hem d'aplicar-li les mateixes consideracions que fèiem al conjunt de l'obra d'Amades.

El volum de *Rondallística* comença amb un pròleg, obscur i mal estructurat, on Amades explica la seva classificació en rondalles meravelloses, rondalles encadenades, rondalles de bèsties, rondalles humanes, tradicions i llegendes. En el cos del volum hi són afegits d'altres tipus: rondalles ortofòniques, rondalles-jocs i rondalles paremiològiques. Hom divideix les tradicions en tradicions explicatives, tradicions de Jesús i de sant Pere quan anaven pel món i tradicions del rector de Vallfogona. Les llegendes són: llegendes de la terra, llegendes de coves, llegendes d'estanys i de fonts, llegendes de monuments megalítics, països i poblacions de llegenda, llegendes marineres, llegendes religioses, figures llegendàries, llegendes cavalleresques i de castells, llegendes plebees i de masies i llegendes tòpiques, genealògiques i heràldiques. Clou l'obra un apèndix amb una relació de contaires i una caòtica bibliografia, i un índex onomàstic i toponímic, no gaire complet.^{2a}

El volum de *Cançoner* inclou les cançons, els refranys i les endevinalles.

Les diades populars catalanes (Barcelona 1932-1949), 4 vols.; *Costumari català* (Barcelona 1950-1956), 5 vols.; *Diccionari de la dansa*, I (Barcelona 1936); *Les cent millors rondalles populars* (Barcelona 1953), 2 vols.; *Refranyer català comentat* (Barcelona 1951); *Les cent millors llegendes populars* (Barcelona 1953).

2. Veg., per exemple, la recensió per F. KRÜGER, del *Costumari català*, *RDTTrP*, IX (1953), 537-544, o les del volum dedicat al cançoner dins *Folklore de Catalunya*, per M. DOLÇ, «Argensola», IV (1953), 92-93, i per C. DE L., *RDTTrP*, X (1954), 660. 2 a. [Cf. infra, pàg. 203.]

Comença també amb un llarg pròleg, no net d'errors,³ on l'autor ens parla de les característiques d'aquests elements folklòrics i del mètode seguit en l'ordenació del recull. És ben de lamentar que Amades hagi preferit de donar un sol tipus de cançó, al més llarg possible, tot i que no hagi estat recollit directament per ell; en alguns casos ens ha estat possible de comprovar que el nom del cantaire donat és fals, puix que la cançó apareix amb la mateixa lletra, i moltes vegades amb la mateixa melodia, en algun recull anterior, el de Capmany especialment, que ens presenta cançons ja elaborades.⁴ L'ordenació seguida, barreja de l'element literari, el musical i l'etnogràfic, és molt discutible i, algunes vegades, equivocada.⁵ Les notes, donades amb molta profusió, són sovint errades, quan no són absurdes completament.⁶ Clou el volum una bibliografia bastant ampla, les referències de la qual no són gaire segures.⁷ És excel·lent la idea de donar uns índexs onomàstico-toponímic, alfabètic de la cançó i general.

La impressió és acurada, però encara hi podem trobar moltes errades, sobretot en les referències bibliogràfiques, suposem que a causa de la insuficient correcció de proves.⁸

En conjunt, podem dir que l'obra d'Amades és prou interessant com a vulgarització i per la significació que té dins la història del nostre folklore, però en el terreny purament científic, si bé és de gran interès per l'enorme

3. A més de la mala estructuració, de la freqüent repetició de conceptes i de l'omissió de moltes dades, especialment pel que es refereix a l'origen de la cançó tradicional i de les seves variants, hi ha molts d'errors, alguns relativament poc importants (per ex., el fet de donar el *Romancerillo* de Milà com una segona edició de les *Observaciones sobre la poesía popular*, sense detenir-se a explicar les profundes diferències que hi ha entre ambdues obres, pàg. 15 del pròleg), d'altres gairebé imperdonables (per exemple la confusió del català amb la llengua d'oc, pàg. 43 del pròleg), l'obscura explicació de la cançó improvisada a Mallorca, incompleta i equivocada en una sèrie de detalls, especialment quant al nom de les cançons curtes (anomenades *gloses*, no *glosses*) (pàgs. 57-58 del pròleg), l'absurd comentari al romanç eivissenc *En Rodriquet* (veg. la nostra *Aportació a l'estudi del Romancer balear*, núm. 1 del Catàleg), etc.).

4. A més dels casos advertits, de passada només, a la nostra *Aportació*, veg., per exemple, els núms. 70, 2253 i 2470 del *Cançoner* d'Amades, i compareu-los amb els núms. I, LXXVI i LXIX del *Cançoner* de Capmany. [Cf. infra, pàg. 203.]

5. No comprenem com hom pot fer unes divisions en cançons de pescador, de pastor, de bosquerol, de trencar ametlles, d'espellonar, de ferrer, de fuster, de paraire, de bataner, de rentadora, de filadora, de cosidora, de puntaire, d'anar a la font, etc., només per una identitat temàtica de la cançó amb algun ofici o pel fet d'haver-la sentit cantar alguna vegada mentre hom feia una feina determinada. Un mínim coneixement de l'essència de la cançó tradicional i de la seva vitalitat actual fa veure com és d'absurda aquesta classificació.

6. Veg., per exemple, els núms. 2.283 i 3.129 del *Cançoner*, i compareu-los amb els núms. 38 i 52 del Catàleg de la nostra *Aportació*.

7. Veg., per exemple, les referències dels estudis de Sanchis i Guarnier (pàgina 1362) o la duplicitat de fitxes referents a A. Ferrer i Ginart (pàg. 1356, *Cançonetes mallorquines*; ha de dir *menorquines*, i pàg. 1357, cançons publicades a «Llevant», no a «Aurora»).

8. Pensem, per ex., en *Puigmajor*, en comptes de *Llucmajor*, a la pàg. 18 del pròleg, o en les freqüents confusions entre nombres romans i àrabs a les referències bibliogràfiques a les cançons, especialment quan hom cita els *Materials* de l'OCPC, o bé en el repetit *benhaurat* per *benaurat* (*Rond.*, 401-403). [Cf. infra, pàg. 203.]

nombre de documents que aporta — molts d'ells inèdits —, no podem fiar-nos completament del que diu fins després de comprovar-ho per altres mitjans.

Josep MASSOT i MUNTANER

RAFAEL GINARD BAUÇA, *El Cançoner popular de Mallorca*. Palma de Mallorca, Editorial Moll, 1960. 144 pàgs. («Biblioteca Les Illes d'Or», 76.)

El P. Ginard, franciscà mallorquí, es dedica, des de fa molts anys, a recollir les cançons populars de Mallorca, tan abundoses encara. El llibret que comentem és, en realitat, el pròleg del *Cançoner*, i hauria de titular-se, segons consta a la pàg. 7, *Com he replegat el Cançoner popular de Mallorca*. En un estil viu i clar, de la més pura saba de la pagesia, el P. Ginard ens conta la seva aventura folklòrica, començada per pur diletantisme, amb tota una sèrie de vacil·lacions inicials, a poc a poc resoltes, fins a formar un corpus d'unes setze mil corrandes i unes dues-centes o tres-centes cançons llargues, i ens descriu una mica l'ambient social del camp mallorquí a principi de segle, amb els seus característics *glosadors*.

L'obra no pretén d'ésser erudita; el mateix autor ens adverteix que ell només ha actuat de collector, sense estudiar a fons els problemes cançonístics, en els quals «per no encloure-s'hi les mans, cal disposar d'uns coneixements i d'una erudició que em manquen» (pàg. 85). Per això mateix, els capítols que tracten de problemes d'aquest tipus són els més fluïxos de l'obra (ens referim, especialment, a *Cançons indígenes i cançons importades*, *La mètrica en les cançons populars*¹ i *Manca d'arcaïsmes*), i tenen una certa ingenuïtat, per la qual cosa demanàriem al P. Ginard que els suprimís en l'edició definitiva, o bé que els completés i ampliés.

L'aspecte més important, des d'un punt de vista científic, és el de *la tècnica del Cançoner*, que ens explica les dues idees fonamentals que l'autor s'ha proposat: atènyer un ordre estricte en la classificació i presentar el *Cançoner* com en edició crítica. És de doldre que aqueixes idees no quedin gaire clares; la classificació en «grans seccions o branques senyores i majores», cada una de les quals «se divideix i se subdivideix, sempre per ordre alfabètic, i dins les subdivisions finals, hi ha les cançons [...] pel mateix ordre», no sembla gens aconsellable; el lector no acut al *Cançoner* per trobar-hi una determinada cançó (com acudiria al diccionari), sinó per gaudir d'una obra literària, i l'ordre alfabètic és purament mecànic, no lògic; per altra banda, és millor de posar al final de cada volum un índex alfabètic de primers versos, que permetria de trobar amb una gran facilitat la cançó cercada. Quant a l'aparat crític, no hem acabat d'entendre la intenció del P. Ginard; creiem, però, que es proposa de donar les variants per versos aïllats — com si fos l'edició crítica d'una obra literària culta —; cal tenir en compte que, en poesia tradicional, l'únic mètode acceptable és de fer-ho per cançons completes, perquè cada variant ens mostra un estat de la cançó, que no podem reconstruir si ens en són donats els versos aïllats.²

1. Ens estranya molt que un llibre publicat per l'Editorial Moll faci el recompte síhàbic a la italiana, i no segons el sistema usual entre nosaltres.

2. Bé que no estigui directament relacionat amb això, ens permeten de reco-